

/FAKTOR PROMJENE/

Svako društvo koje se temelji na dominaciji podržava i odobrava nasilje.

.bell hooks

/* impressum

Publikaciju izradile: Jovana Čutul Mahulja i Marinella Matejčić

Izdavač: Udruga za ljudska prava i građansku

participaciju PaRiter, Rijeka

Kontakt: udrugapariter@gmail.com

Lektura: Ana Maria Filipović Grčić

Dizajn i graf. priprema: Marko Laća (MADHOUSE)

Tisk: ACT Printlab d.o.o.

Naklada: 250 kom

Tiskanje ove publikacije omogućeno je temeljem finansijske potpore Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku te je njen sadržaj isključiva odgovornost autorica i ne izražava nužno stajališta donatora.

/* sadržaj

8

Uvod

10

Iz izvješća Pravobraniteljice za djecu

12

Statistike Ministarstva za odgoj i
obrazovanje i relevantnih istraživanja

15

Što je nasilje?

17

Vrste nasilja

23

Koji su rizični čimbenici?

26

Što zapravo generira nasilje?
Zašto se ono događa?

29

Utjecaj senzacionalizma u medijima
na nasilje među mladima

32

Što učiniti?

34

Zaključak

/* komentar

Kako definirati nasilje među mladima? Kažu, nasilje među mladima definira se kao ponašanje između dvoje ili više mladih ljudi s ciljem kontrole, moći i zastrašivanja.¹ Kako izgleda nasilje među mladima? Može biti ekonomsko, fizičko, psihološko, emocionalno, seksualno, kulturnalno...² Mnogi su faktori koji utječu na to kako i zašto će doći do nasilja, a posljedice su još brojnije i pogubnije. Kako tome doskočiti?

Tko su uopće ti ‘mladi’? Obično se smatraju **društvenom skupinom od 13 do 30 godina**, koja ima specifične potrebe, interes i ciljeve. Također, specifični su i potrebi o tome što ih društvo treba istovremeno štititi i pružati im mogućnost za preuzimanje odgovornosti u skladu s njihovim rastućim mogućnostima i razvojem njihove ličnosti. **Nacionalni program za mlađe** predviđa podršku mladima u čak 7 područja djelovanja: Obrazovanje, profesionalno osposobljavanje i usavršavanje, zapošljavanje i poduzetništvo, socijalna zaštita i uključivanje, zdravstvena zaštita, aktivno sudjelovanje mladih u društvu, kultura i mlađi, mlađi u europskom i globalnom okruženju.³ Cilj je mlađe osnažiti, osposobiti iz za zagovaranje vlastitih interesa i aktivno uključivanje u društveni, kulturni, ekonomski i politički život zajednice.⁴

Zbog čega je važno spomenuti ova nastojanja u okviru teme nasilja među mladima? Mlađi su društvena skupina koja je **disproporcionalno pogodjena krizom društva i ekonomije**: oni najjače osjeti njihove

---

1 Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba. *Nasilna ponašanja mladih – Zašto je ljubav važna?*, - <http://bit.ly/zasto-je-ljubav-vazna>

2 Savjetovalište „Luka Ritz“ (2013). *Nasilje među djecom i mlađima*. Zagreb: B.T. Commerce.

3 Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlađe i socijalnu politiku. Nacionalni program za mlađe za razdoblje od 2014. do 2017. - <http://bit.ly/hr-program-za-mlađe>

4 Frol, G., Kovač, V., Marušić Štimac, O. I Pašić, M. (2016). *Učenik građanin – priručnik za građanski odgoj i obrazovanje*. L. Golob (Ur.) Rijeka: Grad Rijeka.

negativne posljedice. To utječe na njihovu sliku o svijetu, vlastitim mogućnostima i perspektivi. Miliša u svojoj **analizi novinarskih tekstova** naglašava sljedeće: ne postoji komunikacija na svim razinama društva; nedostaju stručnjaci, poglavito specijalisti u radu s nasilnom ili zlostavljanom djecom; agresivnost u mnogim segmentima društvenog života mladima predstavlja poticaj i plijeni im pozornost; zanemaren je istraživački pristup novinarstvu i mediji malu pozornost pridaju objektivnom pristupu, odabirući senzacionalistički i plitak pristup različitim temama; ograničenost školskog kurikuluma i nedostatak školskog pluralizma; mladi se stavljuju na rub društva i oduzimaju im se mnogi načini djelovanja; postoji mali broj centara za mlade, pogotovo van urbanih središta; društvo je opsjednuto hedonizmom i brzim bogaćenjem; nedostaje analiza agresivnosti kao dubljeg društvenog problema.⁵ Kakve to poruke društvo šalje mladima?

Poruke koje društvo šalje mladima specifične su i zbog **fizičkih i psiholoških promjena** kroz koja oni prolaze. Velike hormonalne i fizičke promjene, krhki odnos odgovornosti i prava mlađih, sve veće poistovjećivanje s vršnjačkom skupinom i slabljenje utjecaja obitelji, veća emocionalna nestabilnost, promjena i nestalnost slike o sebi i osjećaja vlastitog identiteta, jačanje svijesti o vlastitoj seksualnosti, potreba za autonomijom... Ukoliko mladi nemaju odgovarajuću podršku koja će umanjiti rizične faktore, svi ovi razvojni pritisci mogu dovesti do **problema u ponašanju** (npr. agresivnost) ili do **internaliziranih problema** (npr. depresija, anksioznost) koji povećavaju vjerojatnost pojave nasilja i pojačavaju njegove negativne posljedice.⁶

Stoga, možemo zaključiti kako su je **društvo u velikoj mjeri odgovorno za mlade**, jer je društvo ono što mlađima pruža kontekst.

Maša Cek, mag. psych.

---

5 Miliša, Z. (2005). Nasilje među mlađima ili nad mlađima. *Život i škola*, 13, 56-75.

6 Lacković-Grgin, K. (2006). Psihologija adolescencije. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Uvod

Ova je publikacija nastala u sklopu projekta Faktor promjene koji financijski podržava Ministarstvo za demografiju, mlade, obitelj i socijalnu politiku. Rezultat je želje da PaRiter u suradnji s partnerima Kreativnim Krkom i Kazališnom radionicom Malik Rijeka aktivno doprinosi prevenciji nasilja među mladima i to kroz aktivnosti forum teatra i živilih knjižnica, kao aktivnosti koje nisu uobičajene u projektima ovog tipa, iako su izuzetno učinkovite i dobro prihvaćene od krajnjih korisnika i korisnica, dakle učenika i učenica koji su u njima sudjelovali ili će sudjelovati.

Ova se publikacija vodi premisom da su mlade osobe odgovorne za ono što čine, odnosno da je svaka osoba koja čini nasilje sama odgovorna za svoje postupke, no isto tako i da društvo u kojem živimo, kao i socijalni uvjeti u kojima djeca odrastaju te medijska prezentacija nasilja i poželjnih kvaliteta, izuzetno utječe na odluke koje ti isti mladi ljudi donose. Nasilje među mladima nije izolirani društveni problem, on je preslika društva i našeg vlastitog ponašanja i međusobnih odnosa. Nasilje nije urođeno, ono je naučeno. Nasilnicima i nasilnicama se pristupa kao da je njihovo ponašanje razvijeno iz čista mira, iako u pravilu ima uporište u osobnim iskustvima te obiteljskom i društvenom okruženju.

Iz izvješća

Pravobraniteljice

za dјecu

Iz Izvješća o radu Pravobraniteljice za djecu za 2016. godinu vidljivo je da je raste pojavnost nasilja među mladima. U 2016. godini se najviše prijava, njih 79, odnosilo na nasilje u odgojno - obrazovnim ustanovama, slijedi 68 prijava za nasilje u obitelji, a 42 prijave odnose se na ostalo nasilje uključujući nasilje putem interneta i mobitela. U odnosu na 2015. uočava se porast prijava za sve vrste nasilja, osim u obitelji gdje je broj prijava istovjetan. Najviše prijava nasilnog i zanemarujućeg ponašanja odnosilo se na djecu s prebivalištem na području Grada Zagreba (63), zatim slijede Zagrebačka županija (28), Osječko-baranjska (25), Splitsko-dalmatinska (24) i Primorsko-goranska (22).

Od ukupno 79 prijava, 60 se odnosilo na nasilje među djecom, od toga 54 na nasilje među djecom u školi, šest na nasilje među djecom u dječjem vrtiću, a 19 na nasilje odraslih nad djecom u školi i vrtiću. Najveći broj prijava bio je na području Grada Zagreba, potom Zagrebačke županije. Najčešći podnositelji prijava su majke (58), potom očevi (21). Prema prijavama, 108 djece bilo je žrtva nekog oblika nasilja u odgojno-obrazovnim ustanovama. Ova brojka ne odražava stvaran broj djece koja su pretrpjela nasilje, budući da nam je prijavljeno i 11 grupa djece izloženih nasilju. Zabilježili smo i 32 telefonska savjetovanja u vezi s nasiljem u odgojno - obrazovnim ustanovama.

Unatoč brojnim inicijativama i preporukama te višegodišnjem ukazivanju na nedjelotvornu zaštitu djece od nasilja ni u 2016. ne vidimo značajnijih pozitivnih pomaka usmjerenih boljom zaštiti djece od nasilja u odgojno - obrazovnim ustanovama. Ukupno 79 pojedinačnih prijava povreda prava djece odnosilo se na nasilje u odgojno - obrazovnim ustanovama, što je za 10 prijava više u odnosu na prethodnu godinu. Pritom valja uzeti u obzir "tamne brojke" i činjenicu da se svi slučajevi nasilja ne prijavljuju pravobraniteljici za djecu. Stoga ovaj porast prijava nasilja, a posebice njegovi pojavnji oblici i posljedice, izazivaju zabrinutost te ukazuju na ozbiljnu i trajnu prisutnost problema i potrebu intenzivnijeg angažmana cjelokupnog društva.

Statistike
Ministarstva
za odgoj i
obrazovanje
i relevantnih
istraživanja

Ministarstvo znanosti i obrazovanja sustavno prati događanja o svakom obliku nasilja u odgojnoobrazovnim ustanovama i kroz niz mjera pokušava spriječiti, ublažiti ili otkloniti njegove posljedice. Prema evidenciji Ministarstva, u akademskoj godini 2014/2015. Prijavljeno je 47 slučajeva nasilja u osnovnim školama te 23 slučaja nasilja u srednjim školama. U ak. g. 2015/2016. radi se o 106 slučaja u osnovnim, odnosno 14 u srednjim školama. U akademskoj godini 2016/2017. Ministarstvu znanosti i obrazovanja prijavljeno je 55 slučajeva nasilja u osnovnim školama i 80 slučajeva u srednjoj¹. Ministarstvo za znanost i obrazovanje prati iduće vrste događaja: tjelesna ozljeda, nasilničko ponašanje, seksualni delikt, tučnjava, razbojništvo, pokušaj samoubojstva, ubojstvo, provala, krađa, oštećenje tuđe stvari, prijetnja, zloupotreba droga, posjedovanje vatrenog ili drugog oružja, oštećenje školske imovine, narušavanje javnog reda i mira, elektroničko nasilje, verbalno nasilje i obiteljsko nasilje. Iz pribavljenih statističkih podataka razvidno je povećanje tjelesnih ozljeda (npr. u ak. g. 2015/2016. prijavljeno je 39 slučajeva u osnovnim i srednjim školama, dok se u ak. g. 2016/2017. radi o 45 slučajeva) i povećanje slučajeva prijetnji (14 slučajeva u ak. g. 2015/2016. i 16 slučajeva u ak. g. 2016/2017). Važno je napomenuti da se ovdje radi o slučajevima koji su prijavljeni Ministarstvu za znanost i obrazovanje sukladno klasifikaciji Ministarstva, dok se takozvano "nevidljivo" nasilje kao što su cyberbullying, verbalno nasilje i psihičko zlostavljanje ne prijavljuju.

Rezultati istraživanja² Centra za mirovne studije pokazuju da je **verbalno nasilje zastupljenije od fizičkog**, što je potvrđeno i kroz razgovore s nastavnicima i stručnim suradnicima te u dijelu istraživanja s učenicima. Učenici su najčešće ogovarali ili bili ogovarani, a oko 3/4 učenika barem se jednom našlo u tim situacijama. Sljedeći po pojavnosti i učestalosti slijedi **nazivanje drugog učenika pogrdnim imenom** **što je učinilo oko 2/3 učenika**. Gotovo identičan broj učenika bio je žrtva takvog ponašanja. Što se tiče fizičkih oblika nasilja, oni su rjedi, ali ne i zanemarivi; **oko 40% učenika navodi kako je gurnulo drugog učenika, a njih polovina je pretrpjela guranje**. U oko 37% učenika

¹ Podaci dobiveni na zahtjev od Ministarstva za znanost i obrazovanje (2017.)

² Istraživanje o vršnjačkom nasilju, Centar za mirovne studije (2014.)

udarilo je drugog učenika, a udaranje je pretrpjelo 42% učenika. Najrjeđi oblik ponašanja su prijetnje drugim učenicima, petina učenika navodi kako je prijetila drugim učenicima, a njih četvrtina navodi kako im je drugi učenik prijetio. **Gotovo 80% učenika poručuje da je u nekim slučajevima u ulozi nasilnika, a u drugim u ulozi žrtve.**

Nastavno na rezultate istraživanja Centra za mirovne studije, Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba provela je istraživanje o učestalosti korištenja interneta kod djece, što je izuzetno važno radi činjenice da nasilje događa i u tom prostoru, koji za sada nije potpuno prepoznato kao mjesto nasilja. U istraživanju je sudjelovalo 4000 učenika iz 19 osnovnih (od četvrtog do osmog razreda) i dvije srednje škole (prvi i drugi razred) u deset gradova Republike Hrvatske³. Rezultati pokazuju da čak 73 posto djece ima neko iskustvo u korištenju internetom, pri čemu upotreba raste s dobi. Radi dostupnosti novih tehnologija (isto istraživanje pokazuje da se čak 47 posto djece koja nemaju računalo kod kuće koriste internetom), mladi ljudi su gotovo konstantno u doticaju s "virtualnim" svijetom. Internet, uz mnoge prednosti koje olakšavaju rad, učenje, život i komunikaciju, ipak ima i mnoge negativne strane. Radi slobode izražavanja koju garantira moguća anonimnost i nemogućnosti cenzure forumi, mikro - blogovi i različiti profili i stranice na društvenim mrežama nerijetko su izvor nasilničkog izražavanja, govora mržnje prema ženama, omalovažavanja, nasilja itd. Također, na istim se virtualnim adresama, kao i unutar zatvorenih grupa na aplikacijama za komunikaciju (tipa Viber ili WhatsApp) nerijetko događa nasilje usmjereni na pojedine mlade ljude koji se radi neke svoje kvalitete ne uklapaju u društvo, a što je izuzetno opasno jer djeluje na njihovo samopoštovanje, pogled na svijet i društveni život.

---

³ *Nasilje preko interneta - Cyberbullying. Poliklinika za zaštitu djece i mladih grada Zagreba*

Što je nasilje?

Svjetska zdravstvena organizacija⁴ nasilje definira kao namjerno korištenje fizičke snage i moći prijetnjom ili akcijom prema samome sebi, prema drugoj osobi, ili prema grupi ljudi ili čitavoj zajednici, što bi moglo rezultirati ili rezultira ozljedom, smrću, psihološkim posljedicama, nerazvijenošću ili deprivacijom.

Nasilje je sveprisutno i često nevidljivo. Kada govorimo o nasilju među mladima, govorimo i o nasilju koje se događa prilikom virtualne komunikacije, širenju laži i/ili tračeva o kolegama/icama, izbacivanju iz grupe, guranju, podmetanju i drugim sličnim situacijama. Navedeni oblici ponašanja pripadaju pod “bullying” kojega norveški psiholog Dan Olweus definira na sljedeći način: učenik je zlostavljan ili viktimiziran kada je opetovano i trajno izložen negativnim postupcima od strane jednoga ili više vršnjaka, a viktimizirano dijete ima poteškoća u pokušaju da se obrani od nasilničkog ponašanja.⁵

Ubojstvo je četvrti uzrok smrti kod osoba u dobi od 10 do 29 godina, a 83% tih ubojstava uključuju muške žrtve.

Kada nije kobno, nasilje mlađih ima ozbiljan, često cjeloživotni utjecaj na tjelesno, psihološko i socijalno funkcioniranje osobe.

Nasilje među i prema mladima povećava troškove zdravstvenih, socijalnih i kaznenopravnih usluga; smanjuje produktivnost; smanjuje vrijednost imovine.⁶

Vršnjačko se nasilje smatra najčešćim oblikom nasilja mlađih, a može čak eskalirati u ekstremne oblike antisocijalnog ponašanja.⁷ Za djecu

⁴ Svjetska zdravstvena organizacija (*World Report on Violence and Health*) - Definicija i tipologija nasilja (2017.)

⁵ Specifičnosti nasilja među djecom, prevencije i tretmana nasilnog ponašanja u predškolskoj dobi, Kraljić Babić i Vejmelka

⁶ WHO Factsheet - Youth Violence

⁷ Obiteljske i psihosocijalne odrednice vršnjačkoga nasilja među mlađima, Bulat i Ajduković, 2012.

i adolescente koji su izloženi vršnjačkom nasilju koje ima elemente traumatskog događaja ono može predstavljati ozbiljne posljedice za njihovo psihičko i fizičko zdravlje.⁸

37% učenika svaki tjedan doživljava barem jedan oblik vršnjačkog nasilja!

Dan Olweus navodi kako vršnjačko zlostavljanje obilježavaju tri kriterija:

1. Ono je agresivno ponašanje ili namjerno nanošenje štete drugoj osobi,
2. Ponavlja se i traje neko vrijeme
3. Događa se u interpersonalnim odnosima koje karakterizira neravnoteža moći.

---

⁸ *Mental and somatic health complaints associated with school bullying between 10th and 12th grade students, Lien, Green, Welander-Vatn i Bjertness, 2009.*

Vrste nasilja

S obzirom na to da je za prevenciju i borbu protiv nasilja izuzetno važno znati nasilje prepoznati i klasificirati, ono se najčešće dijeli u kategorije: psihičko nasilje, fizičko nasilje, govor mržnje, ignoriranje ili isključivanje, krađa ili uništavanje vlasništva, elektroničko nasilje, neželjeni fizički kontakt i prikazivanje ili distribuiranje osobnog sadržaja drugih osoba.

Psihičko zlostavljanje uključuje postupke koji kod žrtve izazivaju psihičku ili emocionalnu bol. Može uključivati različita ponašanja kao primjerice nazivanje pogrdnim imenima, vrijeđanje, ponižavanje, kritiziranje, zastrašivanje, verbalne i emocionalne prijetnje, izolaciju od prijatelja i obitelji te kontrolu najrazličitije vrste (odijevanja, ponašanja, kretanja...).

Fizičko nasilje uključuje različite postupke koji kod žrtve uzrokuju fizičku bol i nanose joj ozljedu ili uništavaju neku njenu imovinu. To su udaranje, šamaranje, guranje, vezivanje, zaključavanje, čupanje za kosu, nanošenje opekomina povređivanje različitim predmetima i oružjima. Fizičko nasilje uključuje svaku primjenu fizičke sile

Gовор mržnje je, u najkraćoj formulaciji, radikalni oblik neprihvatljivog govora, onaj koji otvoreno poziva na nasilje protiv neke društvene skupine. Raširenost interneta i društvenih mreža izuzetno je povezana s ovom vrstom nasilja jer su novi mediji izuzetno pogodni za širenje poruka i nemoguće je zaustaviti da se ono što je napisano ili rečeno o određenoj osobi širi dalje virtualnim prostorom.

Ignoriranje ili isključivanje karakteristično je za mlade osobe i manifestira se u nasilnom isključivanju osoba iz društva te različitim online i offline grupama, a sve kako bi se utjecalo na samopouzdanje osobe, odnosno aktivno srozavalо njezino samopouzdanje i ugled u društvu.

Krađa ili uništavanje vlasništva podrazumijeva sve postupke prema vlasništvu druge osobe kojima se ono uništava ili otuđuje od nje. Ovaj vid nasilja koriste osobe kako bi naštetile drugoj osobi ili kako bi same profitirale od toga. Naravno, radi se o kaznenom djelu i važno je znati

da se prema tuđem vlasništvu moramo ponašati kao i prema drugim osobama, s poštovanjem.

Elektroničko nasilje (engl. cyberbullying) je svaka komunikacijska aktivnost putem interneta (kroz uporabu e-mailova, web stranica, blogova), videa ili mobilnih telefona koja služi kako bi se neko dijete ponizilo, zadirkivalo, prijetilo mu se ili ga se teroriziralo na neki drugi način. Uvijek je cilj povrijediti, uznemiriti ili na bilo koji drugi način naštetiti djetetu, bilo u obliku tekstualnih ili video poruka, fotografija ili poziva ili neugodnih komentara. Može ga činiti jedna osoba ili grupa djece. Elektroničko nasilje razlikuje se od „tradicionalnog“ vršnjačkog nasilja prema dostupnosti (prisutno je 24 sata na dan, svih 7 dana u tjednu), izloženosti (kod kuće i na mjestima koja su ranije bila sigurna za dijete), mnogobrojnijoj publici i svjedocima, anonimnosti koja olakšava kršenje socijalnih normi te kod žrtve pojačava osjećaj nesigurnosti i straha radi čega posljedice takvog oblika nasilja ponekad mogu biti i ozbiljnije od onih prouzročenih međuvršnjačkim nasiljem u stvarnim situacijama. S obzirom na to da ne dolazi do fizičkog kontakta između žrtve i publike, djeca i mladi teže vide i razumiju štetu koju njihove riječi mogu nanijeti. Isključivanje iz grupe koje se nalaze na društvenim mrežama također je vrsta nasilja, a isprepliće se s klasičnim ignoriranjem ili isključivanjem.

Neželjeni fizički kontakt je uloženje u osobni prostor pojedinca/ke bez izričite dozvole te osobe te uključuje svako dodirivanje tijela, neovisno o dijelu tijela koji se dodiruje.

Prikazivanje ili distribuiranje osobnog sadržaja drugih osoba je još “novija” vrsta nasilja čija se učestalost povećava kada mladi uđu u godine kada se počinju koristiti društvene mreže.

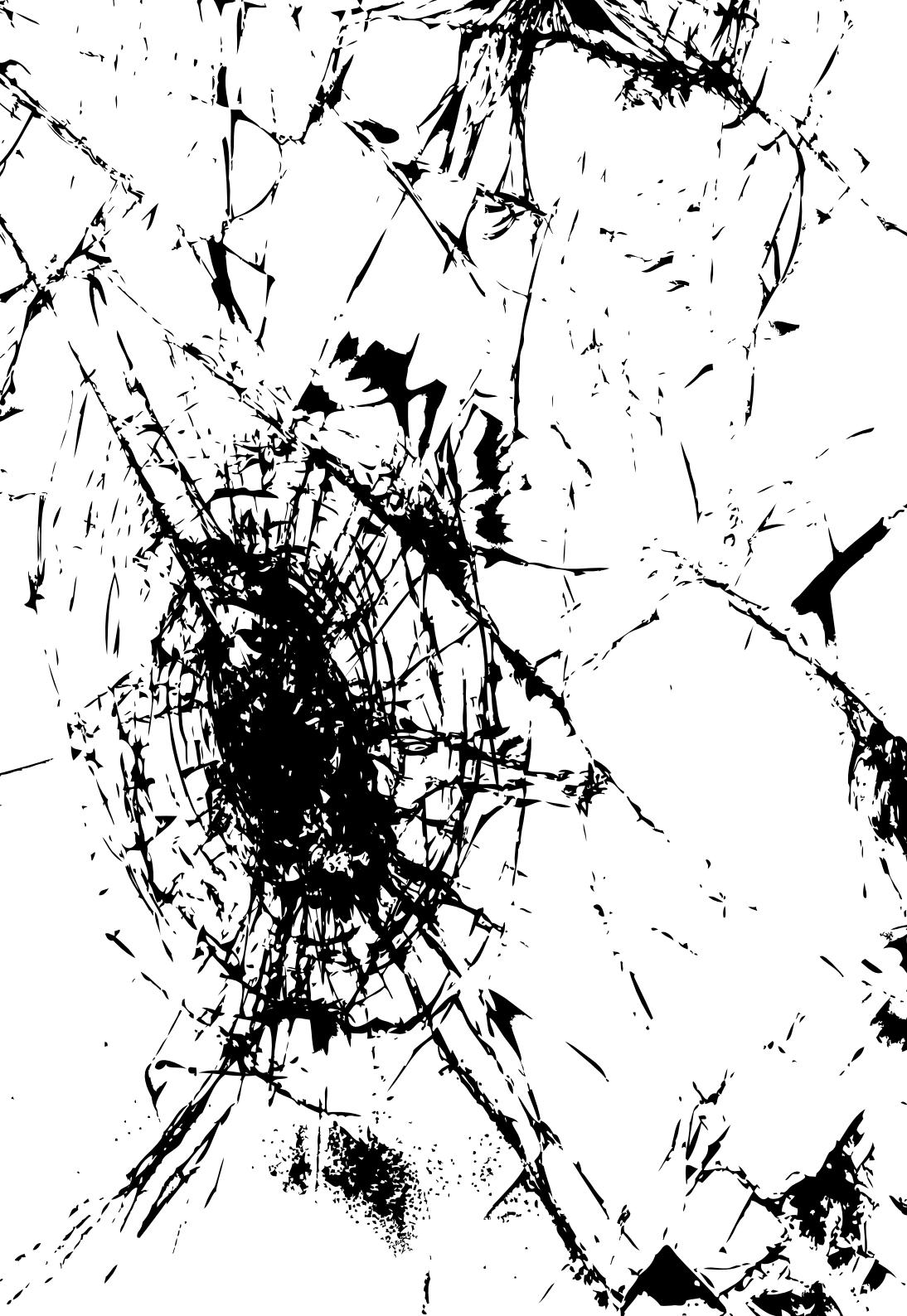
"Govor mržnje podrazumijeva sve oblike izražavanja kojima se šire, raspiruju, potiču ili opravdavaju rasna mržnja, ksenofobija, antisemitizam ili drugi oblici mržnje temeljeni na netoleranciji, uključujući tu i netoleranciju izraženu u obliku agresivnog nacionalizma i etnocentrizma te diskriminacija i neprijateljstvo prema manjinama, migrantima i osobama imigrantskog podrijetla".⁹

Ljudska prava:

- pravo na život
- pravo na život bez diskriminacije
- pravo na život bez nasilja
- pravo na rad
- školovanje bez diskriminacije
- pravo na brak
- pravo na dijete
- pravo na javno okupljanje
- ...

---

⁹ Definicija govora mržnje iz Preporuke Ministarskog odbora Vijeća Europe R (97) 20

Kođi su rizični
čimbenici?

- Nedostatak pažnje, hiperaktivnost, poremećaj ponašanja ili drugi poremećaji u ponašanju
- Sudjelovanje u kriminalu
- Rano uključivanje u konzumaciju alkohola, droge i duhana
- Niska inteligencija i obrazovna postignuća
- NISKA PREDANOST ŠKOLSKIM ZADACIMA TE I ŠKOLSKI NEUSPJEH
- Nezaposlenost
- Izloženost nasilju u obitelji
- Loše praćenje i nadzor djece od strane roditelja
- Oštре, slabe ili nedosljedне roditeljske disciplinske prakse
- Niska razina privrženosti između roditelja i djece
- Niska uključenost roditelja u dječje aktivnosti

- Zlostavljanja roditelja ili kriminaliteta
- Roditeljska depresija
- Niski obiteljski dohodak
- Nezaposlenost u obitelji
- Povezivanje s delinkventnim vršnjacima i/ili članstvom bande
- Pristup i zlouporaba alkohola
- Pristup i zlouporaba vatreneog oružja;
- Bande i lokalne opskrbe ilegalnih droga;
- Nejednakost visokih dohodaka; siromaštvo;
- Kakvoća vladavine zemlje (njezini zakoni i mјera u kojoj se provode, kao i politike obrazovanja i socijalne zaštite).

**Što zapravo
generira nasilje?**

Zasto se ono događa?

Erich Pinchas Fromm, jedan od vodećih umova svog vremena, navodi kako čovjek sam po sebi nije nasilan niti agresivan, već da to postaje samo ako nedostaju odgovarajući uvjeti za njegov rast i razvoj. Polazeći iz njegove teorije, možemo zaključiti da je za porast nasilja među i prema mladima, ali i unutar drugih međuljudskih odnosa, usko vezan uz društvenu klimu. Stoga, agresivnost nije urođena već je društveno determinirana.

Agresivnost često proizlazi kao odgovor na nemogućnost izražavanja svojih potreba i nemogućnosti zadovoljenja istih:

- nepostojanje komunikacije na svima razinama
- nedostatak specijalista
- činjenica da je nasilje prihvaćeno čak i poželjno u društvu
- nedovoljna analiza uzroka već saniranje posljedica
- mladi se nalaze na društvenoj margini

U svijetu politike i društvenih institucija agresivnost je, nažalost, čak i poželjna jer se njome zadobiva simbolička funkcija vođe, no važno je osvijestiti da je vođa onaj koji vodi, a ne onaj koji dominira.

Kada govorimo o stanju mlade generacije, jedna od vodećih teza je ona sociološka koja tvrdi da mladi sve više dolaze na same margine društva. Prema svim statistikama i dalje smo pri vrhu nezaposlenosti u Europi, a posebice kada je riječ o nezaposlenosti mladih i njihovom položaju na tržištu rada. Upravo zbog nedostatka osnovnih uvjeta za dostojanstven život, kao što je kvalitetno radno mjesto, sve više mladih nalazi se u situaciji da se ne mogu osamostaliti i svojim radom osigurati normalan život. **Situaciju mladih u Hrvatskoj dodatno otežavaju okolnosti kao što su odrastanje u tranzicijskom društvu,** s tek dva desetljeća iskustva izgradnje demokratskog društvenog i političkog poretku i tegobnim iskustvom rata na vlastitu teritoriju čije su materijalne, društvene i političke posljedice još prisutne.

Upravo usporedba ukupnog društvenog statusa mlađih s ukupnim statusom starijih ukazuje na marginalan društveni položaj mlađih. **Konkretnije rečeno, suvremene mlade obilježava usporeno preuzimanje trajnih društvenih uloga - od profesionalnih preko obiteljskih do javnih, odnosno preuzimanje odgovornosti u procesu društvenog odlučivanja.** Takvo prisilno ili svojevoljno izabrano produžavanje mlađenackog statusa posljedično ograničava mogućnosti za iskazivanje postojećih inovativnih i kreativnih potencijala mlađih te istodobno postaje pogodno tlo za pojavu i perzistiranje različitih problema mlađih i s mlađima. Tako oni postaju i društveni resurs, ali i društveni problem!

Sve dulje trajanje institucionaliziranog obrazovanja, neizvjesne mogućnosti zapošljavanja (naročito na sigurnim i dobro plaćenim poslovima), otežano socioekonomsko osamostaljivanje, odlaganje zasnivanja vlastite obitelji i otežano uključivanje u procese društvenog (političkog) odlučivanja značajke su društvenog fenomena nazvanog produžena mlađost. Takva **produžena mlađost logično rezultira usporenom društvenom integracijom i zadržava mlade u zavisnom položaju spram društva, odnosno starijih.**

Nezadovoljstvo vlastitim pozicijom u društvu stvara nezadovoljstvo koje mlađi pogrešno artikuliraju te ga usmjeravaju na druge.

Utjecaj
senzacionalizma
u medijima na
nasilje među
mladima

Na svakodnevnoj bazi svjedočimo senzacionalističkim naslovima i tekstovima u kojima se koriste izrazi koji nisu primjereni za medijski prostor, otkrivaju se detalji koji za žrtvu mogu biti traumatični i ugroziti njezinu sigurnost. Iako se ne može reći za sve medije u Hrvatskoj da koriste ovakav način opremanja tekstova i predstavljanja problematike nasilja, velika većina elektroničkih i tiskanih medija i dalje koristi senzacionalistički pristup izvještavanju kako bi privukla čitatelje i čitateljice, podredno oglašivače i kapital.

Uredničke politike medija prečesto ne uzimaju u obzir žrtve zločina već koriste rječnik koji je absolutno neprimjeren ili omalovažavajući (npr. u članku Slobodne Dalmacije od 10.11. 2016. g.- Umirovljeni branitelj presudio supruzi pa sebi: ‘Svima je govorio da će je ubiti ako ga ostavi i nitko nije ništa poduzeo’ navedeno je kako je ubojica žrtvu “prevolio”, koriste se eufemizmi kao “ugasio život”, čime se normalizira i romantizira nasilje). U ovom konkretnom slučaju, kao i u slučaju svih ostalih članaka o nasilju nad ženama neprimjereno je govoriti o “ljubavnoj strasti” ili “tragediji”. Žrtve, najčešće žene i djevojke, prikazuju se kao puki objekti za iživljavanje nasilnika, bez ikakve osobnosti ili prava, a što uvelike utječe na percepciju mladih ljudi o međuljudskim odnosima i odnosima u vezama.

Kako u *Istraživanju o načinima medijskog izvještavanja o nasilju nad ženama i obiteljskom nasilju* navodi Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova: *kada se izvještava o silovanjima često se sugerira da se možda radi o zabavi koja je malo pošla po krivu ili seksualnom odnosu koji možda nije bio sasvim dobrovoljan (djevojka je bila pijana, prvo se družila s mladićem ili mladićima, a onda ih odbila i sl.)*. Utjecaj navedenog načina izvještavanja je vidljiv prilikom razgovora s mladima o neprisiljenom informiranom pristanku na seksualni odnos: radi prezentacije navedenih situacija u medijima, ali i nedostatka seksualne edukacije kod mladih dolazi do potpuno krivog shvaćanja te i sami nerijetko opravdavaju agresivno ponašanje i/ili silovanje. Na primjer, 24. srpnja 2017. godine portal 24 sata objavio je članak naslovjen *Dvojica silovala Slovenku (34) na izletničkom brodu u Zadru?*

Upitna forma samog naslova članka sugerira da to možda ipak nije istina - odnosno implicira se da se djevojka pomalo “otišla predaleko” svojim slobodnim ponašanjem i da je poslije zbog toga požalila, **što uglavnom i jest dominantni diskurs mladih ljudi kada se govori o seksualnim zločinima.** U članku stoji kako žrtva “tvrdi” da je silovana, čime se automatski propituje i odluka suca istrage Županijskog suda u Zadru koji je spomenuti dvojac osudio na jednomjesečni pritvor radi zločina.

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova u ranije citiranom Izvješću navodi kako bi svakako trebali: “*Izbjegavati senzacionalizam koji može imati štetne posljedice za žrtve kaznenih djela, voditi računa o izbjegavanju spominjanja detalja iz kojih se može otkriti identitet žrtve, osvještavati javnost o opasnostima dijeljenja vlastitih podataka preko društvenih mreža, dodatna edukacija novinara i novinarki koji/e pišu o obiteljskom nasilju ili silovanjima.*”¹⁰

---

10 *Istraživanje o načinima medijskog izvještavanja o nasilju nad ženama i obiteljskom nasilju* (Izvješće o radu PRS za 2013. godinu, poglavljje Mediji, Zagreb, ožujak 2014)

Što učiniti?

Poticanjem pozitivnih primjera među mladima, kako bi isti postali primjerom i/ili uzorom među vršnjacima za razliku od trenutne prakse kada se o mladima najčešće govori u povodu nekih devijantnih pojava ili ekscesnih ponašanja upravo je ovaj segment bitan jer pokazuje mladima da se nezadovoljstvo koje osjećaju svojom pozicijom može promijeniti njihovim utjecajem

U zapadnim zemljama uočena je potreba uključivanja lokalne zajednice u preventivne programe. **Lokalna zajednica mora prihvati i građani/ke moraju poduprijeti sve preventivne akcije i programe.** U svom radu Preventivni programi usmjereni na smanjenje vršnjačkog nasilja u osnovnim školama na području Osječko-baranjske županije Velki Tena i Ozdanovac Ksenija u članku naslovlenom *Preventivni programi usmjereni na smanjenje vršnjačkog nasilja u osnovnim školama na području Osječko-baranjske županije* navode: “*Olweusov program prevencije nasilja jest do sada najpoznatiji i najproučavaniji program širom svijeta. Namijenjen je djeci od 5 do 15 godina starosti. Cjeloškolskim pristupom ovog programa, u kojem se primjenjuje niz specifičnih postupaka u školi, razredu ili pak radu s pojedincima, nastoji se smanji ili sprijeći nasilje u školama. Cilj programa jest poveća svijest o postojanju problema (provodenje upitnika među djecom) te znanje o prirodi i učestalost zlostavljanja proširi među učiteljima, roditeljima i samom djecom (uz pomoć brošura, knjižica, videofilmova o vršnjačkom nasilju te predavanja na školskim sjednicama, satovima razredne zajednice kao i na roditeljskim sastancima). Bitni elementi programa su jasnih školskih i razrednih pravila protiv zlostavljanja te praćenje i nadgledanje učenika za vrijeme odmora, a preporučuje se i uređenje dječjih igrališta te česti sastanci nastavnika s roditeljima i učenicima zajedno.*”¹¹

---

¹¹ *Preventivni programi usmjereni na smanjenje vršnjačkog nasilja u osnovnim školama na području Osječko-baranjske županije, Velki i Ozdanovac, 2014.*

Zaključak

Činjenica je da se nasilje među mladima događa. Jednako tako, činjenica je i da se društvo na deklarativnoj razini trudi adresirati to nasilje i prevenirati ga. **Ono što često ispuštamo iz vida je da se osoba ne rađa nasilna, već je nasilno ponašanje nešto što se uči kroz odrastanje i socijalizaciju.** Živimo u kulturi koja je u svojoj srži patrijarhalna i izuzetno agresivna, što podupire teza o medijskom senzacionalizmu i utjecaju istoga na formiranje ponašanja mladih. Relativizacijom i normalizacijom nasilja unutar partnerskih odnosa i prijateljskih odnosa dolazimo do rasta njegove pojavnosti. Naime, s obzirom na to da mladi uče iz primjera, trebali bismo graditi uključivije i pozitivnije društvo u kojem se moć ne temelji na dominaciji i opresiji već solidarnosti i individualnom pristupu svakom djetu.

/* dodatni izvori o problematici

- Stop tišini koja боли! - Strategija Mreže mlađih savjetnika Pravobraniteljice za djecu za prevenciju i nošenje s psihičkim zlostavljanjem - <http://bit.ly/StrategijaM>
- Zašto je ljubav važna? - priručnik za roditelje Poliklinike za zaštitu djece i mlađih Grada Zagreba - bit.ly/ZastoJeLjubavVazna
- Eduka - priručnik za mlade o nenasilju i toleranciji - S.O.S. telefon Poziv u pomoć - bit.ly/EdukaPrirucnik
- Nasilje na internetu (Cyberbullying) - Poliklinika za zaštitu djece i mlađih Grada Zagreba - bit.ly/NasiljePrekoInterneta
- Vršnjačko nasilje među djevojčicama - Ljetopis Studijskog centra socijalnog rada (Prpić, str. 315-330) - bit.ly/VrsnjackoDjevojcice
- Obilježja vršnjačkog nasilja - Ljetopis socijalnog rada (Sesar, str. 497-526) - bit.ly/ObiljezjaVrsnjackogNasilja
- Značenje nekih aspekata morala i moralnog opravdavanja u razumijevanju nasilja prema vršnjacima u realnom i virtualnom (Bilić, str. 459-477) - bit.ly/AspektiMorala
- Obiteljske i psihosocijalne odrednice vršnjačkoga nasilja među mlađima (Bulat, Ajduković, str. 167-194)
- bit.ly/ObiteljskeOdrednice

www.pariter.hr

**UDRUGA
PARiTER**

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ministarstva za demografiju, obitelj,
mlade i socijalnu politiku

Tiskanje ove publikacije omogućeno je temeljem finansijske potpore Ministarstva za demografiju, obitelj, mlađe i socijalnu politiku te je njen sadržaj isključiva odgovornost autorica i ne izražava nužno stajališta donatora.